

ชื่อวิทยานิพนธ์

ชื่อผู้เขียน

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

โคลงนิราศหริภุญชัย : การวินิจฉัยต้นฉบับ

นาง ลมุล จันทน์หอม

สาขาวิชา ภาษาและวรรณกรรมล้านนา

อจ.ดร. อารัตต์ อุนดีอุส

ประธานกรรมการ

ศ.ดร. อุดม รุ่งเรืองศรี

กรรมการ

ศ.ดร. ประเสริฐ ฝนคร

กรรมการ

บทคัดย่อ

ความมุ่งหมายในการศึกษาวิจัยต้นฉบับ โคลงนิราศหริภุญชัยนี้ เพื่อตรวจสอบข้อมูล โคลง นิราศหริภุญชัย ซึ่งเป็นบทกวีนิพนธ์ชิ้นเอกของล้านนา ในยุคที่ล้านนา เป็นเอกราช และเป็นแบบอย่างของวรรณคดีประเภทนิราศของไทย โดยตรวจสอบชำระให้ได้ข้อมูลใกล้เคียงกับต้นฉบับเดิมให้มากที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เอกสารปฐมภูมิทั้งโบราณและพับสาจำนวน ๖ ฉบับ ซึ่งจารด้วยอักษรล้านนาจำนวน ๔ ฉบับ และจารด้วยอักษรไทยนิเทศจำนวน ๒ ฉบับ ข้อนิพนธ์ โคลงนิราศหริภุญชัยที่สถาปนาขึ้นจากการศึกษาครั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าจะ เป็นฉบับที่ใกล้เคียงกับฉบับดั้งเดิมมากที่สุด นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาวิเคราะห์ โบราณคดีพหุล้านนา ในโคลงนิราศเรื่องนี้ด้วย

วิธีการศึกษาวิจัย โคลงนิราศหริภุญชัยดังกล่าว ดำเนินการตามทฤษฎีการวินิจฉัยต้นฉบับ Textual Criticism ตามที่ Paul Maas ปราชญ์ชาวเยอรมันได้เรียบเรียงขึ้น โดยวิธีการศึกษา "ตัวแพก" ซึ่งปรากฏตามต้นฉบับต่าง ๆ เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของต้นฉบับต่าง ๆ โดยการสร้างแผน—ภูมิแสดงความสัมพันธ์ของต้นฉบับทั้ง ๖ ฉบับนี้ จนสามารถสะท้อนให้เห็นถึง โคลงนิราศหริภุญชัย ฉบับดั้งเดิมได้อย่างพอเพียง

ในบรรดาเอกสารที่ใช้ศึกษาทั้ง ๖ ฉบับนั้น มีต้นฉบับที่สมบูรณ์จำนวน ๔ ฉบับ ส่วนอีก ๒ ฉบับมี จำนวนโคลงเหลือตกทอดมาเพียง ๑๔๙ บท และ ๒๙ บท จากจำนวน ๑๕๐ โคลงในฉบับสมบูรณ์

ผลของการศึกษาโดยอาศัยทฤษฎีดังกล่าว ทำให้เห็นได้ว่าเอกสารต้นฉบับที่นำมาศึกษาทั้งหมด มีการสืบทอดต่อกันมาโดยแยกออกเป็น ๒ สาขาอย่างชัดเจน

ลักษณะการสืบทอดข้อนิพนธ์ โคลงนิราศหริภุญชัยจากต้นฉบับทั้ง ๖ ฉบับดังกล่าว จากการศึกษาโดยละเอียดแล้วผู้วิจัยเห็นว่าฉบับวัดเจดีย์หลวง ซึ่งจารึกด้วยอักษรไทยนิเทศ(๑๒๖)

มีการคัดลอกที่ประณีตและมีความแม่นยำในด้านการสืบทอดข้อนิพนธ์ ได้ดีกว่าต้นฉบับอื่น ๆ ส่วนฉบับ
วัดฝายหิน(ผ.) เห็นได้ว่าการแก้ไขตัดแปลงข้อนิพนธ์มากกว่าฉบับอื่น ๆ และยังมีความละเอียดกับ
ฉบับหอสมุดแห่งชาติอีกด้วย

ผู้วิจัยสร้างข้อนิพนธ์สถาปนาต้นฉบับโคลงนิราศหริภุญชัยขึ้น โดยถือหลักว่า

๑. หากสาขาทั้งสองมีข้อความตรงกันก็จะถือข้อความนั้น เป็นข้อนิพนธ์จำลอง
๒. เมื่อตรวจสอบแล้วว่าข้อนิพนธ์ดังกล่าวถูกต้อง ก็จะถือ เป็นข้อนิพนธ์สถาปนาต่อไป
๓. หากข้อนิพนธ์ในสาขาทั้งสองไม่ตรงกัน ผู้วิจัยจะต้องวินิจฉัยเลือกเอาข้อความ
ในฉบับใดฉบับหนึ่ง เป็นข้อนิพนธ์จำลองและเสนอ "ตัวแฝก" ของฉบับอื่น ๆ
ประกอบไว้โดยชัดเจน
๔. หากมีข้อความชำรุดหรือผิดพลาดในข้อนิพนธ์ของทุกฉบับแล้ว ผู้วิจัยจะ เสนอการบูรณะ
หรือ เสนอคำที่คิดว่าน่าจะถูกต้องไว้ พร้อมทั้ง เสนอ "ตัวแฝก" ของฉบับอื่น ๆ
ไว้ทุกครั้ง

ในการบันทึกข้อนิพนธ์สถาปนา โคลงนิราศหริภุญชัยนี้ ผู้วิจัยได้บันทึกด้วยอักษร
ล้านนาและอักษรวิเชียรล้านนาที่ได้ปรับปรุงขึ้น เพื่อจะแสดงให้เห็นถึงลักษณะที่โคลงนิราศเรื่องนี้ควร
จะปรากฏในสภาพใกล้เคียงกับต้นฉบับเดิมมากที่สุด ทั้งนี้จะได้ตรวจสอบถึงที่มาของคำทุกคำ
ให้ถูกต้องทั้งทางด้านลัทธิศาสตร์และนิรุกติศาสตร์และจารีตนิยมในการ เขียนอักษรล้านนา จากนั้น
จึงบริวารรตข้อนิพนธ์โคลงนิราศหริภุญชัยฉบับสถาปนา เป็นอักษรไทยกลาง

ส่วนการวิเคราะห์คำศัพท์โบราณล้านนาที่ปรากฏในโคลงนิราศหริภุญชัยนั้น ผู้วิจัยได้
อาศัยความรู้ในเรื่องความหมายของคำศัพท์จากท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ศึกษาไว้ก่อนแล้ว และจากการ
ศึกษาของผู้วิจัยเองบางส่วน แล้วจัดทำอภิธานศัพท์ที่ควรจะอธิบายเรียงตามลำดับอักษรและ
ทำวงเล็บอักษรย่อชื่อของท่านผู้ให้ความหมายไว้ข้างท้าย พร้อมทั้งระบุตำแหน่งที่คำศัพท์นั้น ๆ
ปรากฏอยู่ เพื่อสะดวกแก่การศึกษา

draft, which was written in Thai Nitet, is the most complete and correct. The others rather incomplete and correct. The most confusions ones are the draft from the Wat Fai Hin collections which show many changes. However, it is the most similar to that of the draft that exists at the National Library.

Constitutio Textus is created by the followings rules:

1. If both drafts are similar, the poem will be Examinatio.
2. If the analysis showed that the poem are completely correct then they will be Constitutio Textus.
3. If the poem are completely different, the researcher has to select one out of two and show the Significant Errors from other drafts.
4. If there are incomplete or in correct material among the six drafts the researcher will propose new words or groups of words which are suppose to be the most probable with Errors from all drafts.

The recording of Constitutio Textus of Klong Niras Hariphunchai, used in this study, are Lanna scripts which have been adjusted to fit the ancient words and the original languages such as Pali or Khmer as well as the principal that it was used to be recorded by Lanna intellectuals. The recording also show the correctness of Phonetics and Etymology in the same way. The poems are then transliterated into Thai scripts.

Experts and relevant information in many sources were consulted in analysing the ancient words in Klong Niras Hariphunchai. The researcher compiled a glossary of words giving not only the meaning but also point out the name of the experts who explain such words as well as the places where the words are founded in the Constitutio Textus.